

Document de Síntesi

Grup 1 - ART I COMUNITAT

El Grup “Art i Comunitat” es va constituir el novembre de 2024 amb la participació de persones procedents de diferents àmbits culturals, socials i sanitaris, amb l'objectiu de contribuir a la preparació del 8è Congrés Català de Salut Mental, “Creativitat, Cultura i Salut Mental”, celebrat a Barcelona els dies 13 i 14 de novembre de 2025. El grup va treballar al voltant de la relació entre art, cultura, creativitat, comunitat i salut mental, amb especial atenció a quatre àmbits: l'accessibilitat a la cultura com a eina de promoció de la salut i el benestar emocional; les experiències de creació artística i treball comunitari; l'art com a instrument d'inclusió social, transformació i participació, i les seves aplicacions en diversos espais comunitaris.

Des de les primeres trobades, el grup va considerar necessari incorporar l'art, la cultura i la creació de manera transversal en el congrés. La metodologia de treball es va plantejar com un espai creatiu i de construcció col·lectiva, allunyat de les formes institucionals més rígides. La pregunta “Què volem dir i què volem que passi?” va orientar bona part del procés. En aquest context, es van establir tres objectius principals: despertar el potencial creatiu de les persones participants, posar en valor la dimensió grupal i comunitària de la creació i evidenciar el fet artístic com un component inherent a la salut i al benestar.

Un dels conceptes centrals de la reflexió va ser el de comunitat. Aquesta no es va entendre únicament com un espai físic compartit, sinó com un lloc on es construeixen vincles, relacions, reconeixement i sentit de pertinença. Des d'aquesta perspectiva, l'art pot actuar com a motor de trobada i de construcció comunitària, facilitant que les persones es relacionin, es comuniquin i generin noves experiències compartides. La cultura, entesa en un sentit ampli, també contribueix a aquest procés, ja que proporciona llenguatges, valors i narratives que permeten sostenir-nos col·lectivament.

Al llarg del procés, el grup va debatre sobre qüestions com la tensió entre individualisme i vida col·lectiva, la importància dels afectes i dels vincles, el paper comunicatiu de l'art i dels llenguatges expressius, la relació entre creació individual i comunitària i la institucionalització de l'art. També es va reflexionar sobre la necessitat de llibertat per a la creativitat, sobre el paper de la tècnica i

l'aprenentatge, i sobre la possibilitat que l'art sigui una eina de transformació social. En aquest sentit, es va destacar que les institucions i les estructures jeràrquiques poden limitar la creativitat, però que alhora poden proporcionar un marc de seguretat dins del qual aquesta es pugui desenvolupar.

Va ser important incorporar una perspectiva social i política, especialment davant dels moments de transformació i conflictivitat que viuen les comunitats actuals. Es va plantejar si l'art, la cultura i la creativitat poden contribuir a qüestionar estructures de poder, desigualtats i discursos simplificadors o deshumanitzats. Així, l'art es va considerar no només una pràctica vinculada al benestar individual, sinó també un espai de resistència, participació i transformació col·lectiva.

Aquest treball es va concretar en tres espais durant el Congrés. El primer va ser el plenari "Xarxa de complicitats: Comunitat, salut i benestar", concebut com una experiència de creació col·lectiva que trenqués amb les formes convencionals de comunicació. Els participants van passar de l'estructura rígida de la sala a un espai de moviment, expressió i creació mitjançant materials plàstics i llenguatges no verbals. Posteriorment, deu grups petits van reflexionar sobre tres qüestions: si la creativitat en comunitat ens transforma, què podem aprendre del fet artístic per repensar les pràctiques de cura i si l'art pot ser un espai de resistència i transformació.

El segon espai va ser un taller participatiu de dansa, collage i música, dinamitzat per Beatriz Langa, Lúcia Fané i Pau Gimeno. Els participants van poder experimentar diferents formes d'expressió artística i relacionar-se amb els altres a través del cos, les imatges i la música, prioritzant l'experiència sensorial i vivencial per damunt de la paraula.

El tercer espai, "Diàlegs psicoartístics: Art i Comunitat", va permetre aprofundir conceptualment en les qüestions treballades. Es va reflexionar sobre la diferència entre grup i comunitat, la influència de la cultura en les persones, el valor comunicatiu de l'art i el seu potencial transformador tant en l'àmbit individual com col·lectiu.

Les conclusions principals van destacar la necessitat de recuperar formes de cura en comunitat que s'han anat debilitant en una societat marcada per l'individualisme. L'art i la cultura poden facilitar la reconexió amb un mateix i amb els altres, generar vincles, expressar i transformar el patiment i obrir noves possibilitats de relació i pensament. També es va remarcar que la creativitat és una capacitat humana i no una pràctica exclusiva dels artistes.

En definitiva, el treball del Grup 1 va posar de manifest que art, cultura i comunitat constitueixen espais de cura, comunicació, participació i transformació social. La creació artística, viscuda col·lectivament, pot contribuir a qüestionar estructures rígides, afavorir el pensament crític i construir formes més humanes de relació i d'atenció a la salut mental.

Anna Carrió